

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

©2020 ДУБИНА М. В., ЗІНКЕВИЧ О. В.

УДК 332.024:630*6
JEL: L73; Q23

Дубина М. В., Зінкевич О. В. Теоретичні аспекти функціонування та розвитку лісового господарства в Україні

Головною метою даної статті є поглиблення теоретичних положень функціонування та розвитку лісового господарства в Україні, виокремлення особливостей здійснення господарської діяльності в даній сфері. У статті вагома увага приділена визначенню сутності категорії «лісове господарство». Для цього проведено аналіз змісту таких дефініцій, як: «лісовий сектор», «лісове господарство», «лісовий комплекс», «лісова галузь», «лісопромисловий комплекс», «лісогосподарський комплекс». Детальне вивчення окреслених категорій дало можливість, окрім уточнення їх сутності, також визначити їх взаємозв'язок. У результаті дослідження було сформульовано таке трактування сутності категорії «лісове господарство» – це галузь матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і здійснює відтворення, охорону та захист лісів, а також регулювання їх використання з метою задоволення потреб економічних суб'єктів у лісових і пов'язаних з ними інших ресурсах. Таким чином, на наше переконання, лісове господарство варто розглядати як окрему галузь, складову лісового сектора країни. У статті також визначено особливості функціонування та розвитку лісового господарства як окремої, цілісної економічної системи.

Ключові слова: лісове господарство, лісовий сектор, лісовий комплекс, лісова галузь, лісопромисловий комплекс.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-2-187-192>

Бібл.: 19.

Дубина Максим Вікторович – доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: maksim-32@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/F-3291-2014>

SPIN: <http://elibrary.ru/1183-5775>

Зінкевич Олександр Вячеславович – здобувач, кафедра фінансів, банківської справи та страхування, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, Чернігів, 14027, Україна)

E-mail: zinkevich_a@meta.ua

УДК 332.024:630*6
JEL: L73; Q23

Дубина М. В., Зінкевич А. В. Теоретические аспекты функционирования и развития лесного хозяйства в Украине

Главной целью данной статьи является углубление теоретических положений функционирования и развития лесного хозяйства в Украине, выделение особенностей осуществления хозяйственной деятельности в данной сфере. В статье особое внимание уделено определению сущности категории «лесное хозяйство». Для этого проведен анализ содержания таких дефиниций, как: «лесной сектор», «лесное хозяйство», «лесной комплекс», «лесная отрасль», «лесопромышленный комплекс», «лесохозяйственный комплекс». Детальное изучение этих категорий позволило, кроме уточнения их сущности, также определить их взаимосвязь. В результате исследования сформулировано следующее трактование сущности категории «лесное хозяйство» – это отрасль материального производства, которая изучает, ведет учет и осуществляет воспроизводство, охрану и защиту лесов, а также регулирование их использования с целью удовлетворения потребностей экономических субъектов в лесных и связанных с ними других ресурсах. Таким образом, по нашему убеждению, лесное хозяйство следует рассматривать как отдельную отрасль, часть лесного сектора страны. В статье также определены особенности функционирования и развития лесного хозяйства как отдельной, целостной экономической системы.

Ключевые слова: лесное хозяйство, лесной сектор, лесной комплекс, лесная отрасль, лесопромышленный комплекс.

Библ.: 19.

Дубина Максим Викторович – доктор экономических наук, доцент, заведующий кафедрой финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, Чернигов, 14027, Украина)

E-mail: maksim-32@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/F-3291-2014>

SPIN: <http://elibrary.ru/1183-5775>

Зінкевич Олександр Вячеславович – соискатель кафедры финансов, банковского дела и страхования, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, Чернигов, 14027, Украина)

E-mail: zinkevich_a@meta.ua

UDC 332.024:630*6
JEL: L73; Q23

Dubyna M. V., Zinkevych O. V. The Theoretical Aspects of the Functioning and Development of Forestry in Ukraine

The main aim of this article is to deepen the theoretical provisions of the functioning and development of forestry in Ukraine, allocating the features of economic activity in this sphere. The article puts special emphasis on the definition of the essence of the category of «forestry». To do this, the contents of such definitions as: «forest sector», «forestry», «forest complex», «forest industry», «forest-industry complex» and «forest-based industry sector» were analyzed. A detailed study of these categories, in addition to a closer definition of their essence, has also allowed us to determine their relationship. The result of the study provides

the following interpretation of the essence of the category of «forestry» – this is a material production industry that studies, records, reproduces and protects forests, as well as regulates their use to meet the needs of economic actors in the forest-based and other related resources. Thus, in our opinion, forestry should be considered as a separate industry, as a part of the forest sector of the country. The article also defines the functioning and development of forestry as a separate, holistic economic system.

Keywords: forestry, forest sector, forest complex, forest industry, forest-industry complex.

Bibl.: 19.

Dubyna Maksym V. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National Technological University (95 Shevchenko Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: maksim-32@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-5305-7815>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/F-3291-2014>

SPIN: <http://elibrary.ru/1183-5775>

Zinkevych Oleksandr V. – Applicant of the Department of Finance, Banking and Insurance, Chernihiv National Technological University (95 Shevchenko Str., Chernihiv, 14027, Ukraine)

E-mail: zinkevich_a@meta.ua

Розвиток національної економіки залежить від особливостей та динаміки функціонування окремих галузей господарства країни. Саме їх розбудова в підсумку дає можливість сформувати міцний фундамент для соціально-економічного розвитку суспільства. Особливої уваги на сучасному етапі розвитку України потребують ті галузі економіки, розвиток яких зумовлений наявними природними ресурсами та кліматичними умовами. Активізація господарської діяльності в цих сферах дає можливість використовувати вже наявний у країні потенціал і тим самим прискорити темпи економічного розвитку.

Нині в Україні швидкими темпами розвивається галузь сільського господарства, що зумовлено насамперед наявністю саме сприятливих природних умов для ведення господарської діяльності в цій сфері. Проте, крім аграрної сфери, при реалізації ефективної державної політики також можливо досягти стабільних темпів розвитку і лісового господарства в країні. Потенціал цієї галузі є значно меншим порівняно із сільськогосподарським виробництвом, втім, в окремих регіонах України її розвиток та активізація діяльності в суміжних галузях можуть стати основними сферами розбудови економік регіонів.

Однак розвиток лісового господарства в Україні сьогодні відбувається хаотично, без здійснення ефективної державної політики в цій галузі. Це потребує пошуку нових заходів активізації господарської діяльності в досліджуваній сфері, забезпечення її сталого розвитку, мінімізації тих деструктивних чинників, що нині притаманні функціонуванню зазначеної галузі економіки. Відповідно, окреслене вимагає проведення нових досліджень у цій сфері.

Функціонування та розвиток галузі лісового господарства досліджуються в роботах як вітчизняних: М. Бизова, Я. Бойко, А. Дейнека, В. Голян, О. Дзюбенко, О. Дребот, Р. Дубас, А. Карпук, М. Кизим, К. Кудряшова, С. Лебедевич, Р. Леню, А. Макаренко, С. Макаренко, О. Мельниченко, В. Міклова, Є. Мішенін, Ю. Несторяк, Н. Попадинець, І. Синякевич, О. Н. Юрків та ін., так і закордонних учених:

М. Agnoletti, J. Arce, R. Cavatassi, A. Contreras-Hermosilla, J. Dargavel, E. Johann, P. Katila, P. Minang, R. Camino, H. Lundgren, E. Oriola, Wil de Jong.

Попри наявність значної кількості досліджень розвитку галузі лісового господарства в Україні, малодослідженими залишають теоретичні положення розгляду сутності цієї галузі, дослідження її з позиції системного підходу; недостатньо розвиненою також є методична база оцінки ефективності розвитку лісового господарства, оцінювання якості реалізації процесів його управління та державного регулювання.

Отже, метою цієї статті є поглиблення теоретичних положень функціонування та розвитку галузі лісового господарства в Україні, виокремлення особливостей здійснення економічної діяльності в цій сфері.

Ліс – це багатство народу, його власність. У статті 1 Лісового кодексу України [11] зазначено, що ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням і місцерозташуванням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах. З економічного погляду ліс здебільшого розглядається як ресурс для виробництва товарів, надання послуг з метою отримання доходу. Таким чином, в економічній науці прийнято оперувати поняттям «лісові ресурси». Під цією дефініцією зазвичай розглядають «деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів» [11].

Зауважимо, що досліджувати економічні процеси, які відбуваються у сфері лісового господарства, також складно, враховуючи значний спектр різних видів господарської діяльності, що провадяться в цій сфері та яким притаманна власна специфічність здійснення. Відповідно, для системного викладу результатів дослідження, поетапного аналізу стану лісово-

го господарства в країні, виокремлення цієї галузі зі всього спектра сфер і галузей національного господарства існує необхідність поглиблення теоретичних положень її розвитку, вивчення категоріального простору для здійснення нових досліджень.

У сфері лісового господарства відбувається розвиток значної кількості підгалузей і підкомплексів національної економіки. За специфікою своєї діяльності вони відрізняються, але пов'язані тим, що їхній розвиток безпосередньо пов'язаний з використанням лісових ресурсів. У науковій літературі є велика кількість різних наукових категорій, які використовуються для проведення досліджень у сфері лісового господарства, а їхня сутність трактується багатьма вченими по-різному. До їх числа можна віднести такі: «лісовий сектор», «лісове господарство», «лісовий комплекс», «лісова галузь», «лісопромисловий комплекс», «лісогосподарський комплекс» та ін. Наявність такої кількості категорій ускладнює виокремлення конкретних об'єктів пізнання при здійсненні нових досліджень. Це вимагає реалізації ґрунтового аналізу змісту окреслених категорій та визначення узгодженості між ними.

Розглянемо сутність категорії «лісовий сектор». Загалом національне господарство складається з окремих сфер, секторів і галузей. Сектор національної економіки за своєю природою є простором об'єднання декількох взаємопов'язаних галузей національного господарства [19, с. 19]. Н. М. Гейко та Н. В. Сментина, своєю чергою, зауважують, що сукупність інституціональних одиниць, які мають близькі економічні цілі та виконують близькі економічні функції, утворює сектори національної економіки [3, с. 13]. Сектор економіки – це сукупність кількох елементів національної економіки, яким притаманні деякі спільні галузеві, технологічні, організаційно-правові та інші характеристики, що дозволяє виокремити їх від інших складових економічної системи та частин народного господарства з теоретичною або прикладною метою [1].

З огляду на вищезазначене можна стверджувати, що лісовий сектор – це сукупність різних галузей господарства, функціонування яких безпосередньо пов'язано з використанням лісових ресурсів. Наведене трактування є досить нечітким, оскільки не конкретизує сукупність таких галузей. Відповідно О. Дребот у цьому контексті зауважує про дефініцію «лісовий сектор економіки» так: ... це поняття є загальним, і не зрозуміло, які відносини воно визначає і на основі чого воно виділено [8, с. 14]. При цьому автор констатує також, що це поняття зустрічається в практичній діяльності європейських держав і характеризує ту частину економічної системи, діяльність якої зумовлена використанням лісових ресурсів [8, с. 14–15].

Важливими з позиції пізнання сутності лісового господарства є виокремлення складових лісово-

го сектора. Відповідно, на думку А. І. Писаренко та В. В. Страхової, лісовий сектор економіки – триєдність лісового господарства, лісопромислового комплексу та лісових екосистем, управління якими здійснюється відповідно до лісової політики [17]. При цьому автори не конкретизують сутність жодного з окреслених компонентів.

Проте, на наше переконання, у межах лісового сектора економіки доцільно виділяти лісогосподарський комплекс, забезпечення функціонування лісових екосистем і власне лісовий комплекс, а не виключно лісопромисловий комплекс. В. А. Голян та О. А. Голуб зауважують, що лісогосподарський комплекс являє собою «єдність суб'єктів лісогосподарського підприємництва та лісових і лісогосподарських активів у процесі господарського освоєння лісоресурсного потенціалу та його залучення у відтворювальний процес» [4, с. 32–33]. Однак у такому випадку не зрозуміло залишається межа між лісовим господарством (лісогосподарським комплексом) і лісовим комплексом.

Своєю чергою, А. В. Винятинська пропонує розглядати лісовий комплекс як сукупність підприємств, переважно державної форми власності, пов'язаних з вирощуванням і переробкою (до одержання кінцевої продукції) лісової сировини [2]. О. Дребот зазначає, що лісовий комплекс – це економічно доцільна система підприємств, діяльність яких зумовлена використанням лісових ресурсів, що розвивається внаслідок (на основі) досягнення конкурентних переваг і географічної концентрації на умовах державно-приватного партнерства [8, с. 15]. Учений акцентує увагу саме на тому, що лісовий комплекс являє собою сукупність тих галузей, які використовують сировину для виробництва товарів. До структури такого комплексу автором віднесено п'ять компонентів: лісопромисловий, лісопродовольчий, лісорекреаційний, лісозахисний, лісоекологічний [8, с. 15]. Прихильником подібної концепції є й І. В. Охременко, який стверджує, що лісова промисловість є галуззю лісового комплексу [15, с. 60].

Отже, цілком логічним є твердження, що лісовий комплекс включає всі промислові підприємства, які в сукупності формують також лісопромисловий комплекс.

У науковій літературі нині відсутня чітка відповідь щодо співвідношення понять «лісове господарство», «лісогосподарський комплекс» і «лісопромисловий комплекс». Розглянемо їхній зміст детальніше. Вважаємо, що між категоріями «лісове господарство», «лісогосподарський комплекс» принципової відмінності немає, і вони характеризують однакові економічні процеси, що відбуваються при використанні лісової сировини. Однак контент-аналіз наукових концепцій розгляду співвідношення між такими дефініціями, як «лісове господарство» та «лісопро-

мисловий комплекс» дає підстави стверджувати про наявність різних підходів до розуміння їхнього змісту.

І. А. Франів розглядає лісовиробничий комплекс як міжгалузеве утворення в межах України, що об'єднує лісові галузі (від вирощування та експлуатації до глибокої переробки деревини) з метою раціонального використання сировини та відходів. Науковець констатує, що лісовиробничий комплекс України об'єднує такі підкомплекси: лісогосподарський, деревообробний, целюлозно-паперовий і лісохімічний. Кожен підкомплекс охоплює галузі, що функціонують у процесі виробництва різних видів продукції [18, с. 347]. Подібну позицію підтримують також С. І. Дорогунцов, Ю. І. Пітюренко та Я. Б. Олійник, які зауважують, що лісопромисловий комплекс є галузю, що займається розведенням лісу, його вирубкою, переробкою та виготовленням виробів із деревини, а також випуском целюлози, паперу та іншої продукції [7, с. 299]. Тобто вчені відносять до цього комплексу всі господарські процеси, що пов'язані з використанням лісових ресурсів. Такий підхід фактично ототожнює зміст таких категорій, як «лісопромисловий комплекс» та «лісовий сектор» [7, с. 299].

Розглянемо більш докладно сутність категорії «лісова галузь». Зауважимо, що в науковій літературі трапляються такі дефініції, як «лісова галузь», «галузь лісового господарства». На наше переконання, лісова галузь є також складною системою, оскільки її структура складається зі значної кількості різних підгалузей та окремих компонентів. У статті 260 Господарського кодексу України зазначено, що галузь – це сукупність усіх виробничих одиниць, які здійснюють переважно однакові або подібні види виробничої діяльності [5]. В. І. Мельникова, О. П. Мельникова, Т. В. Сідлярчук, І. Ю. Тур і Г. М. Шведова зауважують, що галузі – якісно однорідні групи господарських одиниць, що виконують у процесі суспільного виробництва однакові за соціально-економічним змістом функції [13, с. 10]. Таким чином, сутність категорії «лісова галузь» можна розглядати так: лісова галузь – це сукупність господарських одиниць, економічна діяльність яких пов'язана з лісовими ресурсами.

Проте варто зазначити, що й у межах лісогосподарського комплексу, і у структурі лісопромислового комплексу сьогодні вже функціонує сукупність різних галузей і підгалузей економіки. Така ситуація дає підстави стверджувати, що категорія «лісова галузь» є більш універсальною і, з одного боку, може характеризувати весь спектр господарських процесів у цій сфері, а з іншого – конкретизувати економічну діяльність групи схожих, фактично однотипних підприємств. На наш погляд, у процесі дослідження всієї системи наукових категорій, що використовуються у сфері використання лісових ресурсів, доцільно використовувати другий підхід до розуміння сутності дефініції «лісова галузь».

Проведемо тепер аналіз змісту категорії «лісове господарство» та визначимо її місце і роль у функціонуванні всього лісового сектора.

С. А. Ніколаюк і Н. Н. Семенченко пропонують розглядати сутність лісового господарства таким чином: лісове господарство – галузь суспільного виробництва, що здійснює вивчення, облік, відтворення та вирощування лісів, охорону їх від пожеж, шкідників і хвороб, регулювання користування лісом для задоволення потреб народного господарства в деревині й іншій лісовій продукції при збереженні захисних і біорегулювальних функцій лісу, організацію використання лісів у рекреаційних та інших спеціальних цілях [14]. Своєю чергою, К. М. Пиріг пропонує таке трактування: лісове господарство – це первинний сектор економіки, який забезпечує охорону, захист, відтворення лісів, веде їх облік, а також задовольняє потреби народного господарства в деревині й іншій лісовій продукції [16].

В Енциклопедичному словнику Брокгауза та Ефрона наведено таке трактування цієї галузі: лісове господарство – має на меті одержання від лісу, що росте на даній площі, продуктів прямого користування та деяких побічних продуктів. Продуктами прямого користування є деревина і, в окремих випадках, кора дерев, побічні продукти – це ті, що можуть бути отримані в процесі вирощування лісу, до їх числа варто віднести такі: трава, гриби, ягоди, лісова підстилка й ін. [6]. Подібне тлумачення сформульовано й у Великій Радянській Енциклопедії, зокрема: лісове господарство – галузь суспільного виробництва, що здійснює вивчення, облік, відтворення та вирощування лісів, охорону їх від пожеж, шкідників і хвороб, здійснює регулювання користуванням лісом з метою задоволення потреб народного господарства в деревині та іншій лісовій продукції при збереженні захисних і біорегулювальних функцій лісу, організацію використання лісів з рекреаційною та іншими спеціальними цілями [10].

Заслуговує на увагу і позиція С. С. Макаренка, який зауважує, що якщо суспільне багатство здійснює циклічний рух, проходячи через стадії виробництва, розподілу, обміну та споживання, то початковою і головною стадією цього руху в розрізі лісової галузі є діяльність лісового господарства, що являє собою процес створення корисного блага, споживчої вартості. У підсумку автор зазначає, що категорія «лісове господарство» може використовуватися в таких варіантах: як галузь – лісове господарство; як окреме підприємство; як ознака виробничого процесу, втіленого в людській праці для цілей ведення лісового господарства; як окрема наукова галузь знань [12, с. 79]. Проте, на наше переконання, такий підхід є дискусійним.

Для конкретизації змісту дефініції «лісове господарство» проведемо аналіз сутності «господарства» як економічної категорії. Господарство, або господарська діяльність, безпосередньо пов'язане з

основними економічними процесами, а саме: виробництвом, розподілом, обміном і споживанням продуктів і послуг.

Отже, аналіз сутності окреслених вище категорій «лісовий сектор», «лісове господарство», «лісовий комплекс», «лісова галузь», «лісова промисловість», «лісопромисловий комплекс», «лісогосподарський комплекс» дає можливість сформулювати авторський підхід до розгляду сутності саме категорії «лісове господарство»: *лісове господарство* – галузь матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону та захист лісів, а також регулювання їх використання з метою задоволення потреб економічних суб'єктів у лісових і пов'язаних із ними інших ресурсів. Таким чином, на нашу думку, лісове господарство варто розглядати як окрему галузь, складову лісового сектора країни. Також зазначимо, що дефініції «лісове господарство» та «лісогосподарський комплекс» нами розглядаються як тотожні поняття, оскільки в їхніх межах відбуваються однакові за своєю економічною сутністю процеси. Відповідно, лісогосподарський комплекс у поєднанні з лісовим комплексом та окремими лісовими екосистемами формують єдиний лісовий сектор у країні. При цьому лісовий комплекс варто розглядати як сукупність лісопромислового, лісозаготівельного, лісо-рекреаційного та лісоекологічного підкомплексів [8].

Варто зауважити, що лісове господарство як окрема галузь економіки держави розвивається з урахуванням власних, об'єктивно існуючих передумов та особливостей. До них варто віднести такі:

1) тривалий період вирощування лісу, що безпосередньо впливає на потенціал галузі до формування ресурсів, а отже, виробництва продукції та надання послуг;

2) у межах галузі розвивається значний спектр суміжних підгалузей, діяльність частини з яких спрямована як на розвиток самого лісового господарства (лісорозведення, лісовідновлення), так і на створення додаткових послуг і суміжних товарів і послуг;

3) галузь лісового господарства є загалом сферою продукування матеріальних ресурсів неглибокої первинної обробки;

4) лісове господарство є об'єктивно необхідною сферою для функціонування та розвитку інших галузей національного господарства;

5) функціонування лісового господарства пов'язано не лише з економічною діяльністю, але також тісно корелює із забезпеченням належного розвитку екологічних систем. Наприклад, Р. Г. Дубас стверджує, що ліс відіграє важливу роль у кругообігу вуглецю та кисню, регулює водообмін, сприяє збереженню та розвитку біорізноманіття, виконує еколого-економічні та соціальні функції, є цінним сировинним ресурсом [9, с. 271; 12, с. 74].

ВИСНОВКИ

Отже, враховуючи результати проведеного дослідження, можна констатувати, що лісове господарство – галузь матеріального виробництва, що вивчає, веде облік і відтворення, охорону та захист лісів, а також регулювання їх використання з метою задоволення потреб економічних суб'єктів у лісових і пов'язаних із ними інших ресурсів.

Варто зазначити, що питання дослідження теоретичних і практичних особливостей функціонування лісового господарства потребує проведення додаткових наукових досліджень для з'ясування місця лісового господарства в системі всього національного господарства, його впливу на розвиток економіки держави. Недостатньо обґрунтованими залишаються питання визначення змісту саме системи лісового господарства та її ролі в розбудові окремих галузей економіки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Боярко І. М., Дехтяр Н. А., Дейнека О. В. Ефективність фінансів державного сектору економіки в системі управління соціально-економічним розвитком України : монографія. Суми : Університетська книга, 2013. 165 с.
2. Винятинська Л. В. Державне регулювання лісових господарств в контексті управління їх платоспроможністю. *Science and Education a New Dimension. Seria 'Humanities and Social Sciences'*. 2017. Vol. 23. Issue 139. P. 21–23. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/566142.pdf>
3. Гейко Л. М., Сментина Н. В. Національна економіка : навч. посіб. Одеса : Ротапринт, 2012. 315 с.
4. Голян В. А., Голуб О. А. Фінансове забезпечення пріоритетів розвитку лісогосподарського комплексу: диверсифікація форм і засобів. *Проблеми економіки*. 2016. № 3. С. 31–39. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-3_0-pages-31_39.pdf
5. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
6. Добровлянський В. Лесное хозяйство // Энциклопедический словарь Ф. А. Брокгауза и И. А. Эфрона. URL: <http://www.vehi.net/brokgauz/>
7. Дорогунцов С. І., Пітюренко Ю. І., Олійник Я. Б. Розміщення продуктивних сил України : навч.-метод. посіб. Київ : КНЕУ, 2000. 364 с.
8. Дребот О. Сутність лісового комплексу: теоретичні та методологічні аспекти. *Економіст*. 2011. № 10. С. 14–16.
9. Дубас Р. Г. Економіка природокористування : навч. посіб. Київ : КНТ, 2009. 448 с.
10. Лесное хозяйство // Большая Советская Энциклопедия. URL: <http://bse.sci-lib.com/article069825.html>
11. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>

12. Макаренко С. С. Лісове господарство як суб'єкт економіко-суспільного інтересу. *Агроекономіка*. 2018. № 24. С. 73–80. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.73
 13. Національна економіка : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. / Мельникова В. І. та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2011. 248 с.
 14. Ніколаюк С. А., Семенченко Н. Н. Лісове господарство. URL: http://vseslova.com.ua/word/Лісове_господарство-57210u
 15. Охременко І. В. Економічний аналіз сучасного стану лісового господарства України. *Вісник ХНТУСГ*, 2018. Вип. 197. С. 59–65.
 16. Пиріг К. М. Економічні аспекти розвитку лісового господарства в Україні. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету*. 2012. № 2. С. 116–120. URL: <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/tmppdf/196.pdf>
 17. Писаренко А. И., Страхов В. В. От управления – к контролю и надзору за лесами России. *Лесное хозяйство*. 2008. № 5. С. 7–11.
 18. Франів І. А. Економічний потенціал західного регіону України: стан і перспективи розвитку. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 748 : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. С. 344–349. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/23299/1/50-344-349.pdf>
 19. Холявко Н. І., Гонта С. В., Дубина М. В. Освітні детермінанти формування ментального простору трансформації структури національної економіки : монографія. Чернігів : Видавець Брагинець О. В., 2019. 344 с.
- REFERENCES**
- Boiarko, I. M., Dekhtiar, N. A., and Deineka, O. V. *Efektivnist finansiv derzhavnogo sektoru ekonomiky v systemi upravlinnia sotsialno-ekonomichnym rozvytkom Ukrainy* [Efficiency of Public Sector Finance in the System of Management of Socio-Economic Development of Ukraine]. Sumy: Universytetska knyha, 2013.
- Dobrovlianskiy, V. "Lesnoye khozyaystvo" [Forestry]. *Entsiklopedicheskiy slovar F. A. Brokgauza i I. A. Efrona*. <http://www.vehi.net/brokgauz/>
- Dorohuntsov, S. I., Pitiurenko, Yu. I., and Oliinyk, Ya. B. *Rozmishchennia produktyvnykh syl Ukrainy* [Deployment of Ukraine's Productive Forces]. Kyiv: KNEU, 2000.
- Drebot, O. "Sutnist lisovoho kompleksu: teoretychni ta metodolohichni aspekty" [Essence of the Forestry: Theoretical and Methodological Aspects]. *Ekonomist*, no. 10 (2011): 14-16.
- Dubas, R. H. *Ekonomika pryrodokorystuvannia* [Economics of Nature Management]. Kyiv: KNT, 2009.
- Franiiv, I. A. "Ekonomichni potentsial zakhidnoho rehionu Ukrainy: stan i perspektyvy rozvytku" [Economic Potential West Region of Ukraine: Status and Prospects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnikha»*. 2012. <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/23299/1/50-344-349.pdf>
- Heiko, L. M., and Smentyna, N. V. *Natsionalna ekonomika* [National Economy]. Odesa: Rotaprynt, 2012.
- Holian, V. A., and Holub, O. A. "Finansove zabezpechennia prioritetiv rozvytku lisohospodarskoho kompleksu: dyversyfikatsiia form i zasobiv" [Financial Support of the Forestry Complex Development Priorities: Diversification of Forms and Means]. *Problemy ekonomiky*. 2016. https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2016-3_0-pages-31_39.pdf
- Kholiavko, N. I., Honta, S. V., and Dubyna, M. V. *Osvitni determinanty formuvannia mentalnoho prostoru transformatsii struktury natsionalnoi ekonomiky* [Educational Determinants of the Formation of the Mental Space of Transformation of the Structure of the National Economy]. Chernihiv: Vydavets Brahynets O. V., 2019.
- [Legal Act of Ukraine] (1994). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
- "Lesnoye khozyaystvo" [Forestry]. *Bolshaya Sovetskaya Entsiklopediya*. <http://bse.sci-lib.com/article069825.html>
- Maikarenko, S. S. "Lisove hospodarstvo yak subiekt ekonomiko-suspilnoho interesu" [Forestry as a Subject of Economic-Social Interests]. *Ahrosvit*, no. 24 (2018): 73-80. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.73
- Melnykova, V. I. et al. *Natsionalna ekonomika* [National Economy]. Kyiv: Tsentri navchalnoi literatury, 2011.
- Nikolaiuk, S. A., and Semenchenko, N. N. "Lisove hospodarstvo" [Forestry]. http://vseslova.com.ua/word/Лісове_господарство-57210u
- Okhremenko, I. V. "Ekonomichniy analiz suchasnoho stanu lisovoho hospodarstva Ukrainy" [Economic Analysis of the Current State of Forestry in Ukraine]. *Visnyk KhNTUSH*, no. 197 (2018): 59-65.
- Pisarenko, A. I., and Strakhov, V. V. "Ot upravleniya - k kontrolyu i nadzoru za lesami Rossii" [From Management to the Control and Supervision of Russian Forests]. *Lesnoye khozyaystvo*, no. 5 (2008): 7-11.
- Pyrih, K. M. "Ekonomichni aspekty rozvytku lisovoho hospodarstva v Ukraini" [Economic Aspects of Forestry Development in Ukraine]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu*. 2012. <https://economic-vistnic.stu.cn.ua/tmppdf/196.pdf>
- Vyniatynska, L. V. "Derzhavne rehuliuвання lisovykh hospodarstv v konteksti upravlinnia yikh platospromozhnistiu" [State Regulation of Forestry in the Context of Managing their Solvency]. *Science and Education a New Dimension. Seria 'Humanities and Social Sciences'*. 2017. <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/566142.pdf>